

ШЕСТА СТАТУСНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ХАГ, 14. ЈУНА 2004. ГОДИНЕ

Судија Кармел Агиус: Молим секретара да најави предмет.

Секретар: Добро јутро часни Суде, предмет ИТ 0367 ПТ Тужилац против Војислава Шешеља.

Судија: Хвала вам. Добро дошли сви. Пре него што наставимо желим да будем сигуран да оптужени може да прати процес на језику који разуме? Господине Шешељ, можете ли да пратите процедуру на језику који разумете?

Др Војислав Шешељ: Засада је све у реду.

Судија: Хвала вам, господине Шешељ и добро јутро. Молим Тужилаштво да се представи.

Тужилаштво: Добро јутро часни Суде, за Тужилаштво господин Данијел Сексон, а ја сам Хилдегард Урц-Рецлаф.

Судија: Такође, видимо да је ту заступник у резерви. Молим да се представи.

Бранилац у приправности: Добро јутро, часни Суде, ја сам Ван дер Спул.

Судија: Добро јутро. Такође, видим да је ту и оптужени који ће сам себе да брани.

На последњој статусној конференцији од 17. фебруара ове године, од тада је прошло 120 дана, данашња статусна конференција се одржава у складу са правилу 65бис, онако како то предвиђају правила. Сврха статусне конференције је, према истом правилу 65бис, да се организују размене између страна тако да се осигура експедитивна припрема за суђење. Такође, треба да се види стање предмета оптуженог, исто тако да оптуженом омогућимо да покрене питања у вези са разним стварима укључујући душевно и физичко стање. Пре него што наставимо Веће жели одмах да каже да треба бити јасно да ниједној страни неће бити дозвољено да превазилази ова ограничења постављена у правилу 65бис и жели да вас упозори да ће предузети мере да би спречила да се овај процес злоупотребљава или скреће на другу тему.

Сада ћемо да почнемо са првом тачком данашњег дневног реда, а то је уобичајено и у свим другим статусним конференцијама из свих других предмета, то јест питање обелодањивања. Јасно вам је да има различитих врста обелодањивања по нашим правилима и ја ћу почети прво са општим обелодањивањем које је покривено правилу 66. Такође ћемо појединачно покривати и остала обелодањивања по осталим правилима. Сетићете се да смо на претходној статусној конференцији од 17. фебруара чули од Тужилаштва да обелодањивање по правилу 66(а)2 није комплетирано зато што је Тужилаштво тражило да се изјаве неких сведока не обелодане и то је затражило у поднеску од 10. септембра 2003. године. И ми чекамо одлуку Већа у односу на тај поднесак. Можете да погледате то на страни 125 транскрипта са претходне конференције. Веће је своју одлуку објавило 11. фебруара 2004. године. Одлуку је оптужени примио 17. фебруара, то јест истог дана када је одржана претходна статусна конференција. Оптужени је изјавио на тој статусној конференцији, у кратком времену које је имао на располагању, да је донео одлуку и да није имао неке посебне примедбе на одлуку. Он је прочитао одлуку, иако јесте изјавио неке ствари у односу на свој концепт одбране у светлу чињенице да он сам себе брани. Оптужени је обавештен на претходној статусној конференцији да има право да уложи жалбу на ту одлуку у одговарајућем временском року. Ја само, у ствари, желим да подсетим стране. Одлука од 11.

фебруара 2004. године одобрава тај захтев да се по правилу 53а не обелодане неке изјаве и налаже Тужилаштву да пружи више информација да би Веће онда могло да одобри захтев за заштитне мере у претпретресном поступку и пре почетка суђења. У одговору на одлуку коју сам управо поменуо, одлуку од 11. фебруара, Тужилаштво је 23. априла поднело такозвани поднесак Тужилаштва са додатним информацијама у вези заштитних мера у односу на осетљиве сведоке. То је била поверљива одлука и делимично екс парте. Тако је поднесен тај поднесак у коме се дају општи подаци који се у ствари односе на оно што Тужилаштво сматра да су опасности у садашњем предмету који произилазе из понашања оптуженог и исто тако се ту даје још детаљнија информација у вези конкретних сведока за које се траже заштитне мере. Веће сада разматра тај поднесак и оцењује захтев Тужилаштва за заштитне мере, исто тако свесно је да је овај документ предат оптуженом, да је већ предат оптуженом, а нису му познати никакви додатни ни одговори, или било какава реакција од оптуженог у том смислу. Другим речима, наш став је да смо ми у процесу доношења одлуке да је то одлука која ће вероватно бити донета колективно од стране мене, судије Антонетија и судије Паркера, али пре него што затворимо расправу о овој тачци желео бих да чујем да ли има било којих других питања које или Тужилаштво или господин Шешељ желе да покрену у односу на ову врсту обелодањивања. Друге врсте обелодањивања ћемо покрити касније, сада само говоримо о оном обелодањивању по правилу 66(а)2.

Тужилаштво: Часни Суда, немамо ништа да додамо вашем резимеу, све је то тачно.

Судија: Хвала вам. Изволите, господине Шешељ.

Др Војислав Шешељ: Ја нисам хтео да подносим репулику на тај захтев Тужилаштва да бих омогућио Судском већу да што раније донесе одлуку. Рачунајући да ће Судско веће поступити у складу са Правилником. Тужилаштво нема никаквог разлога за претпоставку да бих ја могао да обелоданим документа за која је изричито наведено да нису за јавну употребу, нити да бих могао да обелоданим имена заштићених сведока. И ја сам на прошлој статусној конференцији рекао да немам намеру то да радим док Тужилаштво не добије неки доказ да се ја спремам да обелоданим имена заштићених сведока или материјал који није доступан јавности оно нема право на шпекулације ове врсте. Зато ја предлажем да Судско веће што пре донесе одлуку у складу са Правилником, јер чини ми се да Тужилаштво на овај начин заправо само жели да добије у времену. Оно очигледно није спремно за процес, нема доказе с којима би могло ући у процес и жели што више да добије у времену да пролонгира почетак процеса и због тога ја се не изјашњавам писмено, јер свако моје писмено изјашњавање би значило одуговлачење. Пошто је Судско веће већ, решавајући по мом приговору на оптужницу, показало да се у принципу покушава држати Правилника о поступку о доказу и Статута Трибунала, ја очекујем да ћете и у овом случају да се стриктно држите Правилника, само бих вам скренуо пажњу, господине судијо, да ја нисам могао адекватно да се припремим за ову статусну конференцију, сазнао сам поуздано да су у међувремену опет вршене измене Правилника о поступку и доказима између две статусне конференције, а ја до данас нисам обавештен о садржини тих измена и допуна, не знам о чему се ту ради. Тако да захтевам, ако је могуће, да ми одмах дате те измене и допуне, ја сам сналажљив човек, брзо ћу се уклопити у то, али да имам то при руци овде.

Судија: Хвала вам, господине Шешељ. Хвала за оба коментара. Ја сам примио к знању да ви немате намеру да подносите даље поднеске о овој теми коју сам ја дотакао раније и да у овом тренутку могу да потврдим да ћемо ми моћи да ускоро објавимо нашу одлуку о заштитним мерама онако како то буде произашло из докумената које сам споменуо раније. Ја сам такође, примио к знању ваше примедбе о амандманима правила о поступку и доказима од фебруара 2004. Као што можда вам јесте познато или није, ја јесам председавајући Комитета за Правилник и имам активну улогу у спровођењу ових измена. Сетићете се да сте

ви на претходној статусној конференцији, такође, се жалили да нисте примили копију Правилника о поступку и доказима на вашем језику. Ја сам предузео одмах кораке да то поправимо и речено ми је да сте 19. марта 2004. године добили копију Правилника на српском језику, комплетну копију Правилника о поступку и доказима. До краја ове недеље ја ћу осигурати да ви добијете копију измена Правилника и могу да вас уверим да те измене немају никакве директне везе са вашим предметом или било којим другим предметима. Једна измена се односи на услове који требају да важе ако Тужилац, рецимо, поднесе захтев да се неки предмети са Трибунала пребаце на локалну надлежност. Али поново кажем, ви ћете добити копију измена на вашем језику до краја недеље. Нису дугачке, нису дугачке те измене и могу бити преведене ако то већ није учињено. Да ли је то онда вама, да ли то вама тако одговара?

Др Војислав Шешељ: Па сада ми одговара, али се надам убудуће да неће бити толико кашњења са достављањем измена и допуна Правилника, јер ја бих требао одмах по ступању на снагу измењена и допуна Правилника да будем упознат шта садрже те измене и допуне, јер прошла су три, четири месеца, а ја не знам шта садрже те измене и допуне.

Судија: Ова последња измена још није ни ступила на снагу, тек треба да се објави. Ја сам то потписао прошле недеље. Али у сваком случају ви ћете бити обавештени и ја ћу да се постарам за то. Као што видим нема шансе да дође до нових измена пре краја јула, тако да не морате да бринете, ако дође до даљих измена Правилника, чим буду преведени ви ћете добити копију истих.

Сада прелазимо на материјал по правилу 67. Извињавам се ако поново желим све да подсети на то што је било пре, али је онда то лакше за нас, да лакше даље разговарамо о питањима о којима разговарамо. На последњој статусној конференцији Тужилаштво, то јест Веће судско је обавестило претпретресног судију да је од оптуженог добило документ од 80 страна, на крају се испоставило да се у ствари ради о документу од 294 стране, а не о 80 страна, на БХС-у по правилу 67(а) и (б) Правилника о поступку и доказима. Ради записника могу да вам кажем, у ствари, шта је у ствари тај део правила 67. Ту се каже да: „Унутар рока које одреди претресно веће, или претресни судија именован сходно правилу 65(р) одбрана ће обавестити Тужиоца о својој намери да понуди одбрану алибијем у којем све случају“, и тако даље, и тако даље. Значи неку посебну одбрану укључујући одбрану смањеном урачуњљивошћу или тако даље. Иако, правило, у ствари, помиње одбрану или користи речи: „Одбрана ће обавестити Тужилаштва о намери да понуди посебну одбрану“, ја сам назначио да желим да такође примим копију тог документа и на крају сам ја и добио копију истог. Нешто касније, Тужилаштво је поднело свој други извештај у вези обелодањивања у коме је рекло да разматра тај документ оптуженог кога сам ја управо поменуо да би се одредила чињенична и правна питања која су спорна. Разлог који је изнело Тужилаштво је да ће онда то њима да помогне да они могу да направе списак доказног материјала и да почну са обелодањивањем тих доказних предмета пред суђење у складу са правилом 66(б). Према Тужилаштву читав овај процес ће такође помоћи Тужилаштву да направи или срочи свој претпретресни поднесак. То је оно што сам ја чуо од Тужилаштва о свему томе, значи обавестили су нас у фебруару шта су све покренули. Сада желим формално да чујем какав је став њихов у вези разматрања овог документа и припреме списка доказног материјала у сврхе обелодањивања и остале процедуре.

Тужилаштво: Часни Судае, документ који смо ми добили од господина Шешеља нам је био од помоћи, ми смо тај документ у међувремену размотрили и сматрамо да има простора за споразум о чињеницама које нису спорне. Према томе, ми смо послали писмо господину Шешељу у коме смо изнели доста значајне предлоге за споразум о чињеницама.

Судија: Кад сте послали то писмо?

Тужилаштво: Ми смо то писмо послали 28. маја, ако желите, часни Суде, можемо копију да дамо и вама. Имамо копије овде писма у којима се види да смо ми изнели доста опсежне предлоге о споразуму о чињеницама. Још нисмо примили одговор господина Шешеља, али ја претпостављам да ће он да нам пошаље одговор на то писмо. И претпостављам да ће га пажљиво размотрити. Да ли часни судија жели копију?

Судија: Да, мислим да би било корисно, да и ја добијем то писмо. Захваљујем се и извињавам се преводиоцима слободно ми скрените пажњу ако искључим микрофон, ја га обично искључујем кад не говорим да не би дошло до некаквих сметњи. Али кад говоримо мало шире о свему, не само о том предлогу Тужилаштва да се пронађу чињенице и питања која нису спорна шта сте још урадили поред тога?

Тужилаштво: Ми смо већ направили нацрт, то јест радну верзију претпретресног поднеска и сад имао такође и нацрт, то јест рад на списку сведока и списак доказних предмета. То све није у коначној фази, не можемо то да обелоданимо, али оно што можемо сада да кажемо је да ми на свом списку сведока, закључно са данашњим даном имамо 63 сведока који ће доћи да сведоче уживо и имамо 40 сведока по правилу 92 бис који ће говорити о бази злочина, исто тако на нашем списку доказних предмета тренутно имамо око 900 предмета, али мислимо да ће тога бити много више. И ту ће бити јако пуно чланака из новина, интервјуа, исто тако изјава које је господин Шешељ дао у релевантном временском периоду. То је огроман број доказних предмета на том нашем списку. Наравно, биће ти извештај о ексхумацијама, извештај, такође, војна наређења и тако даље. Међутим, ми сада нисмо у ситуацији да то сад обелоданимо зато што рад на томе није завршен. Мислимо да ћемо до краја године моћи да поднесемо наш поднесак по правилу 65(р), ако нам то Суд дозволи.

Судија: Господине Шешељ, изволите.

Др Војислав Шешељ: Па ја бих прво коментарисао изјаву заступника оптужнице да имају до сада три сведока који би непосредно сведочили, а 40 сведока на основу члана, односно, правила 92бис. Што значи да се ти...

Судија: Мислим да ви део превода можда нисте примили како треба, или оно што ви говорите нема директне везе са оним што ја сам рекао. Ја сам чуо да сте ви рекли: "три жива сведока", Тужилаштво је рекло: „63, 63 сведока“.

Тужилаштво: Часни Суде, да, 63 сведока.

Др Војислав Шешељ: Ја сам чуо три. Добро онда ту примедбу немам, међутим, имам примедбу на изјаву тужиоца што се тиче правила 92бис, да спрема око 40 сведока од којих ће бити узете декларације, који се неће појављивати непосредно пред судом. Ја унапред кажем да ћу оспорити сваку такву декларацију и нећу прихватити ниједно сведочење уколико нисам у могућности да унакрсно испитам сведока без обзира о чему се ради, па макар то било сведочење о бази злочина, не тичало се инкриминација које се мени приписују и тако даље. Имајте то у виду да не бисте губули време узалуд, али мислим да ни Суд неће моћи без мог унакрсног испитивања ако ја на томе инсистирам да узме било какво сведочење априори, било да је реч о сведочењу уз прикупљање декларације сведока по правилу 92бис или о сведочењу у неком другом предмету, јер ја сам проучавао све пресуде које су ми биле доступне и видим да се адвокати одбране нису трудили да оспоре чињенице које се тичу општих околности, а не тичу се њиховог клијента. Е ја се српемам да и те опште околности које су тамо утврђене без оспоравања овде оспиравам уколико се Тужилаштво на њих буде позивало.

Ја сам добио од Тужилаштва писмо послато 28. маја, после неколико дана уобичајеног закашњења, и ту Тужилаштво предлаже да се идентификују четири чињенице које нису

спорне. Ја нисам могао писмено да се обратим Тужилаштву поводом тога, јер као што вам је вероватно познато већ више од шест месеци ја немам никаквих контаката са мојим правним саветницима, а ваљда је природно да консултујем своје правне саветнике пре него што се изјасним о овако озбиљној ствари. Мени су сви телефонски контакти ускраћени са породицом и са правним саветницима и са пријатељима. Друго, нисам могао писмено да се обратим Тужилаштву, јер је судско веће закључило да је мој захтева за фотокопирањем луксуз, из обести поднесен, наводећи да сваки поднесак који поднесем Суду фотокопира се и преведе, па ми се врати назад и фотокопија и превод. Када је реч о Тужилаштву, господине судијо, није таква пракса. Јер ја знам раније када сам упућивао дописе Тужилаштву никада ми није враћена фотокопија тог дописа, нити превод, па у овом случају ја не могу да пошаљем акт Тужилаштву, а да тај акт немам пред собом, нити сам у ситуацији да могу тај акт два пута да пишем или преписујем, немам довољно времена јер све пишем својом руком. Међутим, ја сам спреман усмено да се изјасним уколико ви, господине судијо, то прихватате о ове четири тачке које нуди Тужилаштво као неспорне чињенице, па би то кратко трајало уколико немате ништа против да се одмах сада изјасним о томе. Да ли...

Судија: Не у судници, већ се требате посавјетовати са вашим правним савјетницима. Нисте у праву када тврдите да вам је забрањено комуницирање са вашим правним заступницима. Ви сте у потпуности упознати и свјесни рестрикција које владају у притворској јединици и чињеница да се оне не односе и не примењују на комуникацију између вас и ваших правних савјетника, као и вас и дипломатских и конзуларних представника. Према томе, ја предлажем да ви сада покушате савјетовати се са вашим правним савјетницима по овим питањима како бисте изразили ваш став. Зауставио сам вас сада за ваше добро. Не желим да сада овдје трчите пред руду и дајете изјаве које се можда касније могу користити против вас, господине Шешељ. Према томе, послушајте мој савјет, размотрите овај документ пажљиво, узмите времена колико вам треба, разговарајте са вашим правним савјетницима и онда писмено поднесите ваш став у односу на сваку од ове четири тачке. У међувремену, кажем, имате на располагању времена колико год вам буде требало, ја ту нећу постављати никаква ограничења, али што прије будете одговорили на приједлог Тужиоца то боље. Такођер, ја имам обавезу да вас обавијестим да нисте обавезни уопће одговорити на овај документ. Другим ријечима, имате право да шутите како у судници, тако и из ваше ћелије из притворске јединице. Другим ријечима, чињеница да сте добили овај документ, сама та чињеница вас не обавезује да на њега одговорите. Према томе, посавјетујте се прије но што наставите поступати по овом питању. Ово је, иначе, први пут да ја видим овај документ и ја видим да ова питања која су вама предложена се везују за саму срж, за саму бит тезе тужиоца и ја мислим, из властитог искуства, да је најбоље да се ова дебата сада заврши и да се вама да прилика да одвагнете своје ријечи и да одлучите, као прво, хоћете ли уопште одговорити на овај документ, да у тишини своје ћелије размотрите читаву ситуацију и након што сте се посавјетовали са вашим правним савјетницима, да се изразите по овом питању. Да ли има додатних коментара по питању објелодањивања по правилу 67? Да. Изволите, господине Шешељ.

Др Војислав Шешељ: Господине судијо, ја се бојим да ви нисте добро информисани о овим рестриктивним мерама које су против мене провођене више од шест месеци. У одлуци, која је незаконита, стоји да имам равно на контакте са својим правним саветницима, али они мени не признају да имам правне саветнике. Одбили су да ми региструју адвоката Мају Гојковић и адвоката Славка Јерковића, тако ја имам право да се консултујем са правним саветницима, али ми правни саветници нису регистровани, а кад покушавам да их зовем преко затворске страже и специјалног телефона који је за то намењен, стража ме одбије. Знате, ту је у питању једна игра која мени онемогућава спремање одбране. Господине судијо, ја ценим вашу добру вољу и вашу бригу да ја не направим неки потез који би ми отежао садашњу позицију,

али верујте, ја сам врло промишљен човек и никад у животу нисам ћутао. Ја сам у стању у три реченице да се данас одмах изјасним о остале три тачке које нуди Тужилаштво, па вас молим да ми омогућите у те три реченице да се изјасним, јер ја тиме нећу отежати свој положај. Реч је о стварима којих се ја у животу никада нећу одрећи, размете, које су смисао мога живота и ја бих био најгори никоговић, најгори олош када би се ја одрицао онога због чега сам живео ових првих 50 година и због чега ћу живети наредних 50 година. Па вас молим, то неће дуго трајати, да се изјасним и о остале три тачке, врло ћу брзо завршити. Тако ће и Тужилаштво добити једно...

Судија: Добро. Не, не, не, господине Шешељ, нећу дозволити да наставите. Ја и даље остајем при ставу који сам вам мало прије саопштио и желим да писмено изнесете своје мишљење након што сте о свему овоме размислили, јер ово су ствари о којима се не треба и не сме расправљати на једној претпретресној статусној конференцији. Сада ћемо прећи, госпођо тужилац, следећи пут желим да ме се обавјести о овим контактима на вријеме.

Тужилаштво: У реду, часни Суде.

Судија: Такођер, апелирам на вас, господођо тужилац, ви сте нама споменули крај године и да ћете пред крај године бити у стању доставити документа по правилу 65(р). Међутим, ја апелирам на вас да ипак помакнете тај датум. Ми смо сада у јуну, међутим, да говоримо о само 63 свједока, која ће свједочити уживо и 42 свједока по правилу 92бис мислим да можете и брже поступати. И ја доста вјерујем да ћете учинити све што је у вашој моћи да тако и учините и да ћете мене, као предрасправног судију, на следећој статусној конференцији о овоме обавјестити и рећи да сте завршили тај поступак.

Тужилаштво: Часни Суде, само да напоменем да ће количина доказних предмета бити огромна, поготово с обзиром на ово писмо које садржи четири тачке које смо ми предложили господну Шешељу. Кад ми сазнамо одговор на ова четири предлога, онда ћемо моћи одредити који ће бити наши доказани предмети. Међутим, уколико све ово што смо ми предложили буде и даље спорно, количита докумената биће огромна. Ми смо у међувремену задужили неколико наших експерата, стручњака који се сада баве тим стварима и зато нам је потребно толико времена, не ради се толико о свједоцима, већ о доказним предметима. Већина доказних предмета су на српском језику, према томе, потребно их је превести, али о томе ћемо вас обавестити на сљедећој статусној конференцији. Дакле, ријеч је о доказним предметима, они су проблем.

Судија: Наравно, ја од вас не тражим немогуће, али тражим најбоље што је могуће. Ето видите зашто је права штета што нисам раније добио овај документ. Ја сада овдје видим што ви имате на уму и да сам ја то прије видио, ја уопће не бих дозволио оптуженом да и почне одговарати. То је разлог за моју забринутост. Оптужени није адвокат по професији.

Ви нисте адвокат, господине Шешељ, и зато управо вам и говорим да морате бити опрезни прије но што изразите свој став по овом питању. Што се тиче правила 92бис морам вам још нешто објаснити. Није тачно да сваки захтјев који доставља тужилац за извођење доказа по правилу 92бис аутоматски прихваћен од стране Претресног вијећа. Ја сам многе такве захтеве одбио, а неке сам дозволио, наравно, овисно о околностима, наравно, исто тако узевши у обзир и став одбране по тим захтјевима. Према томе, не морате се бринути у вези правила 92бис за сада. То задовољство ћемо тек имати прилике рјешавати, а тих захтјеви ће бити рјешавани када они формално и стигну до Претресног вијећа. Ја се не могу изразити свој став по том питању, по меритуму тих изјава док не знам тко ће уопће бити ти свједоци.

Е сад што се тиче материјала по правилу 68, прво да погледам што сам ја у вези тога записао и да кажем што ја имам за рећи, исправите ме ако гријешим. Познато вам је као што сам рекао задњи пут да правило 68 је донекле измјењено, дакле, у раздобљу између прве и

последње статусне конференције, а можда ће доћи и касније још до неких измјена у мјесецу јулу, али те измјене неће утјецати, односно, мислим да неће утјецати на овај поступак уопће. Први материјал по правилу 68 је објелодањен на статусној конференцији од 03. јула 2003. дакле, у складу са старим одредбама тог правила, затим друга хрпа материјала по том правилу и даље је објелодањена на статусној конференцији од 29. октобра прошле године. Претпостављам да је оптужени потврдио примитак тих докумената. Ја вас сада у том смислу упућујем на други извјештај тужиоца у погледу објелодањивања који сам раније споменуо. Такође ћете се сјетити да сам нагласио на задњој статусној конференцији увези са тим другим извјештајем да је тужилац дискутирао, односно покушао дискутирати или ангажирати предпетресног судију у дискусију о недавним измејанама и допунама правила 68 и импликацијама објелодањивања по том правилу како то види, односно, претпоставља тужилац. Тужилац је том приликом објаснио како они схваћају и тумаче ово правило, односно начин на који је измјењено и допуњено, а након дискусије на последњој статусној конференцији, ја сам јасно дао до знања да ја немам намјеру, нити да је то намјера Претресног вијећа да се укључујем, или да коментирам интерпретацију тужиоца новог правила 68. Такођер, сам јасно нагласио да је разлог мог става чињеница да је правило 68, како је било и како је сада, довољно јасно да му није потребна никаква интерпретација. Правни систем на који сам ја навикао, а који води поријекло из обје традиције, традиције комон лоа и традиције континенталног правног система, дакле, да оно захтјева интерпретацију, односно, тумачење једино када је закон нејасан или када сам по себи захтјева тумачење, иначе се закон примјењује онакав какав је. Међутим, нека питања су се ипак појавила сљедом ових дискусија по правилу 68 на које се ја морам осврнути. Морам се на њих осврнути зато што желим да добијем информације о најновијој ситуацији. Што се тиче објелодањивања у електронском формату које предвиђа став (б) правила 68, односно, нове измјене и допуне, ја се сјећам да је оптужени нагласио да ће он одбити пријем докумената који су објелодањени у овом формату, дакле, на дискети и да ће примити једино документе на папиру. Ја сам ту дискусију прекинуо у то вријеме, јер ме је тужилац обавјестио да процес објелодањивања по правилу 68(б) није готов, односно, да одговарајући софтвер није доступан у то вријеме. Према томе, ја сам рекао, изјавио да ће се питање објелодањивања докумената по правилу 68(б) у електронском формату рјешавати касније, на сљедећој статусној конференцији, односно, када се та питања конкретно буду појавила. У међувремену и то врло кратко након последње статусне конференције, односно 26. марта 2004. оптужени је поднио свој приједлог број 30 у којем је захтјевао једну велику количину материјала Секретаријата. Већина питања из овог приједлога су већ била предметом неких поступака Секретаријата, како сам ја обавјештен, међутим постоји једно важно питање, једна важна ствар, а то је да је Вијеће одлучило да о овоме требају расправити стране и касније одлучити Вијеће. Ја сада овде говорим о конкретном захтјеву оптуженог да му се омогући приступ на изјавама свих свједока у свим предметима који су споменули његово име у било којем контексту за вријеме свог свједочења, било да је ријеч о давању изјаве тужиоцу или о конкретном давању исказа пред Судом. Ја овде цитирам његове ријечи.

Преводацац: Преводацац напомиње да нема оригиналне речи, већ да треба да преводи ово што говори судцац.

Судија: Будући са су свједочења, односно искази дати Тужиоцу боље преведени него изјаве дате истражитељима, сљедом захтјева Вијећа о којем су обавјештене обје стране тужилац је поднио одговор на приједлог оптуженог 13. априла ове године. У свом одговору и, исправите ме ако гријешим, тужилац се сложио да се оптуженом омогући приступ оваквим документима, али исто тако тужилац је споменуо неколико важних ствари, а то су потреба за заштитним мјерама у односу на неке свједоке, питање о томе како ће се објелоданити тај материјал електронским путем или на папиру, те питање о томе на којем језику треба бити

објелодањен овај материјал. Па ћу вас сада љепо замолити да мене, односно Вијеће обавјестите о најновијој ситуацији. Ви сте изнели ове проблеме пред Вијеће, а да притом нисте понудили никакву солуцију, претпостављам да разговор о овим питањима, дискусија по овим питањима ће омогућити Вијећу да финализира свој став, мада смо ми већ почели радити на основи ставова које су стране иницијално изнеле. Дакле, прво да видимо каква је ситуација са првим питањем које се поставило, односно, да мада се ви не противите захтјеву оптуженог, ви и даље желите неку врсту заштите, односно гаранција када је ријеч о заштитним мјерама у погледу неких свједока.

Тужилаштво: Да, то је точно, часни Суде.

Судија: Да, али то је и даље један врло опћенит став. Наиме, Вијеће није у позицији да закључи било шта о идентитету тих свједока и врсти заштитних мјера које ваља примјенити.

Тужилаштво: Ми то схваћамо, часни Суде, али прије но што кренемо у тај врло обиман посао ми смо изразили наш став по свим овим питањима и затражили смо да Вијеће донесе одлуку која ће, наравно, садржавати, односно, укључивати и спремност оптуженог да прими материјал у електронском формату што ће увелике убрзати и смањити обим посла који се овдје тражи. Према томе, ми смо чекали да оптужени изнесе свој став по овим питањима као договор на приједлог тужиоца и да нас и ви обавјестите о томе какав је став Вијећа.

Судија: Мислим да то није логичан приступ. Мислим да томе требамо прићи на другачији начин. Дакле, моје прво питање је да ли сте завршили, да ли сте обавили посао идентифицирања свих докумената које је споменуо оптужени у свом приједлогу?

Тужилаштво: Јесмо у прелиминарном облику и дошли смо до бројке од од прилике 1.000 докумената која би потпадала у оквире приједлога, односно, захтјева оптуженог.

Судија: У реду, дакле, то је број један. И молим вас да ме пажљиво слиједите, јер морамо ово рјешавати на најприкладнији могући начин. Број два, ви сте одлучили, односно мене занима јесте ли ви одлучили хоћете ли пристати на објелодањивање свих ових докумената у цијелости или само на објелодањивање релевантних дјелова који се односе на оптуженог.

Тужилаштво: Као што смо објаснили у свом одговору, тужилац сматра да је исправан начин да се ово ријеша сљедећи. Ми имамо врло осетљиве свједоке који су изразили бојазни у вези садржаних ових исказа, на пример када је ријеч о жртвама сексуалног злостављања, или имамо свједоке који имају одређене забринутости у вези са својом сигурношћу и исто тако сматрамо да је довољно, да би било довољно да се објелодане само они дијелови изјава свједока у којима се спомиње др Шешељ, оптужени у овом предмету. За друге врсте изјава гдје не постоје та осетљива питања, ми смо спремни објелоданити изјаве у цијелости.

Судија: А јесте ли ви утврдили који су то свједоци осетљиви свједоци који требају бити заштићени, односно, које су то изјаве које требају бити редижирани?

Тужилаштво: Не, то још нисмо учинили.

Судија: Колико ће вам требати времена за то? Јер ја вам нећу дозволити да се ви довјека тиме бавите. Ја знам да је то врло опсежан посао, али ако га је потребно обавити морате онда, једноставно, привабити више људи за тај посао. Тај посао се мора обавити у разумном року.

Тужилаштво: Часни Суде, ваш приједлог да се додатни људи задуже за то...

Судија: Ма знам, ја вам само кажем, не кажем да то морате обавезно провести, али ова моја порука се мора чути и међу вашим редовима.

Тужилаштво: Свакако часни Суде, међутим, наш тим ће требати минимум два месеца да размотри и прегледа све изјаве и да их пажљиво редигира, односно, да избаци сав осјетљив материјал из њих.

Судија: Добро, сада сједеће питање. Ми ћемо, наиме, кад с овим завршимо морати одлучити како ће то бити реферирано оптуженом за његове коментаре прије него што уопће донесемо став према овоме, односно, одлуку. Друго питање, како објелоданити овај материјал, електронским путем или на папиру? Ово је само дио једног опћег питања начина објелодањивања материјала, али за сада ме само занимају они документи које затражи оптужени и у вези којих сте ви спремни извршити објелодањивање уз оградe које сте назначили. Јесте ли ви одлучили о томе на који начин ћете објелоданити овај материјал, електронским путем или на папиру.

Тужилаштво: Часни Суде, наш став је да до објелодањивања мора доћи у електронском формату. Примјетите да у правилу 66(б) се конкретно не наводи на који начин у којем облику материјал мора бити достављен оптуженом, а наш став је да Тужилаштво тај материјал мора доставити не само оптуженом, већ и целом Трибуналу, на онај начин који је најефикаснији, односно да омогући тај приступ на најефикаснији начин.

Судија: У реду, чуо сам што сте имали за рећи. Ми ћемо задржати доношење одлуке док не чујемо став оптуженог и исто тако морамо видјети, морамо процијенити колики напор захтева уопће овај посао. Остало је још питање језика, односно на којем језику овај материјал треба бити објелодањен. Што се тиче транскрипата, мени је више него познато да они постоје само на енглеском и на француском, а када је ријеч о изјавама које су дате тужиоцу или истражитељима, односно другима, ја претпостављам да постоје и оригинали на БХС-у. Према томе, то све стављам у једну кошару и реците ми какав је ваш став?

Тужилаштво: Часни Суде, ако дозволите само напомену. Већина изјава коју свједоци дају тужиоцу је на енглеском. Већина изјава свједока о којима овде говоримо су у оригиналу на енглеском. Међутим, током припрема за суђење не само у овом предмету, већ и у другим предметима, ове изјаве, односно свакако дио ових изјава се преводе на језик који оптужени разумије. Према томе, уколико се наложи тужиоцу да достави овај материјал оптуженом када год имамо изјаву свједока на спрском језику ми ћемо ту изјаву односно релевантне дјелове доставити оптуженом на његовом језику. Што се тиче других материјала, часни Суде, ми сматрамо да ми испуњавамо обавезе правила и тиме што достављамо изјаве на енглеском.

Судија: Дакле, ваш став, ако сам добро схватио је сједећи, односно, опростите, прије но што кренемо даље, ја сам обрадио три питања које сам хтио обрадити, па ћу се сада обратити господину Шешељу. Чули сте што је тужилац имао за рећи. Ја ћу за неколико минута свакако издати неке директиве тужиоцу у вези тога како да поступи по овом питању како бисте ви могли бити у ситуацији да на одговарајући начин одговорите на њихове предлоге, али у међувремену, хтио бих да ми кажете какав је тренутачно ваш став. Дакле, за сада на основу онога што сте чули од тужиоца мало час. И молим вас да идете редом. Дакле, прво што се тиче идентифицирања осјетљивих свједока и изјава свједока који морају бити заштићени. Какав је ваш став по том питању?

Др Војислав Шешељ: Гарантујем да ћу у потпуности се придржавати правила о заштити сведока. Да нећу објелоданити ниједно име или сведочење које је заштићено и да нећу на тај начин довести у питање интегритет сведока. И док ја не прекршим то обећање и ту гаранцију Тужилаштво нема разлога да сумња да ћу ја заиста тако да урадим. Друго, ја мислим да Тужилаштво треба да ми достави целовите документе, а не само оне делове за које

Тужилаштво сматра да се односе на мене, јер можда у другом делу сведочења постоји нешто што би за мене могло представљати битан доказ у судском поступку који доводи у питање одређене инкриминације. Неопходна су, дакле, целовита документа. Треће, немогуће је да ми Тужилаштво достави тражена документа у електронском облику, односно у облику компјутерских дискета, јер ја имам могућности да користим само документе који су на папиру. Документ на папиру је основни документ. Све остало је посредовање. И ниједан суд на свету не може да натера оптуженог да у било ком другом облику прими документе ако он инсистира да их прими на папиру. Ја немам компјутер, не знам да се користим и ја инсистирам на папиру да добијем све документе. И на крају сви тражени документи морају бити на српском језику, јер ја разумем само српски језик и ниједан други. И нико ме не може натерати да се служим неким другим језиком. То је моје изјашњење по овом питању, то је тачка три мога захтева. Али, господне судијо, ја бих имао неке коментаре и по остале четири тачке поднеска. Да ли да их изложим одмах или касније?

Судија: Које четири тачке?

Др Војислав Шешељ: Ја сам тражио од Секретаријата да ми се доставе све досадашње пресуде, то сам тражио неколико пута, они ми суцесивно достављају, међутим, у последњој достави фали ми неколико пресуда, пресуда, другостепена пресуда Купрешкићу, кажу нема је на српском језику, само на француском и енглеском; другостепена пресуда Крвојелцу, нема је на српском језику; првостепена пресуда Обреновићу, нема је на српском језику. Неке од ових пресуда су донете пре неколико година, на пример у случају Купрешкић, мислим најмање две године можда и више. Ја инсистирам да ми се то достави што пре на српском језику, јер ја темељито проучавам, трудим се да проучим судску праксу овога Суда. Затим, тражим да ми се доставе и друге пресуде које су у међувремену донешене после 27. јануара када сам ја поднео овај поднесак, јер мени, господине судијо, иако сам 27. јануара поднео овај поднесак, пред саму статусну конференцију одговарају и достављају документе, а не кад им је то могуће и кад би морали то да ураде. Него, знају да ћу ја то покренути на статусној, па онда пожуре, онда ме бомбардују разним документима.

Даље, захтевао сам, с обзиром да имам проблема са финансирањем одбране, да ме Секретаријат обавести колико је новца Међународни суд исплатио за финансирање одбране у сваком конкретном случају, у свим конкретним предметима где је Суд финансирао одбрану. Моји правни саветници су им испоставили рачун за прошлу годину од 200.000 долара, ја то немам да платим, могао бих један мали део тога да платим, а остало би требао суд да ми плати. Ја ћу за који дан добити у форми поднеска и конкретну спецификацију тих трошкова, а неки дан сам предао Секретаријату захтев мојих правних саветника. Затим, захтевао сам да ми се на српском језику доставе сви поднесци које су сви адвокати у свим предметима досад подносили, тужилачка реаговања на те поднесе, дакле реплике и судске одлуке по тим поднесцима, јер ви видите у овоме Суду, у свим пресудама и у свим одлукама судских већа непрекидно се позивата на судску праксу. Ја морам бити упознат са комплетном судском праксом. Секретаријат Суда одбија да ми достави комплетну судску праксу, него кажу, могли би да ми доставе понешто, али да ја конкретизујем шта ми треба. Ја не знам унапред шта ће ми затребати. Ви сте ми, господине судијо, доставили одлуку претресног већа којим сте председавали у случају Брђанин, она је за мене веома драгоцене за једно конкретно питање, али мени требају све такве одлуке па да се ја онда сналазим када ми шта затреба да употребим у поступку. Морам бити упознат са комплетном судском праксом, то јесте огроман материјал, али ако сам ја спреман да проучим тај огроман материјал, онда је дужност и Секретаријата Суда да ми достави сав тај материјал. Ја не постављам питање хоћу ли ја успети то да проучим, то је моја ствар. Ја радим 24 сата дневно, некада и 25 сати дневно ако устанем сат раније, али у сваком случају ја морам имати могућност на српском језику да се упознам са свим судским документима, поднесцима, одлукама, репликама и тако даље.

Преводацац: Молим вас само да успорите, хвала.

Др Војислав Шешељ: Имам још једну тачку. Захтевао сам да ми се доставе све до сада поднешене жалбе на првостепене пресуде и реаговање Тужилаштва на те жалбе, јер ја када проучавам неку судску пресуду, ја морам знати на шта се све жалила одбрана, на који начин и тако даље, јер ћу доћи у ситуацију у другостепеном поступку за који се такође спремам да се позивам на неке ствари које у другим неким процесима нису утврђене како треба, јер се одбрана није трудила да оспори нешто што јој је нуђено као непобитна чињеница, јер многи адвокати су се заносили само за тим да бране свога клијента, а да не оспоравају општи историјски и политички контекст, а за овај мој процес најважније је оспоравање општег историјског и политичког контекста, јер мене ни Тужилаштво само не терети за нека конкретна кривична дела, ратне злочине у форми извршиоца, што сте им и ви скренули пажњу у одлуци поводом приговора на општужницу.

Ја сам добио од Секретаријата поводом финансирања одбране један допис у коме кажу да ми достављају свеобухватан извештај о раду Међународног кривичног суда и политику Секретаријата о плаћању накнаде браниоцима. Али само сам један папир добио, та два документа нисам добио, а они тврде да ми их достављају. Ја сам на потврди о пријему докумената написао да тих докумената нема. Неки дан ми је стражар покушао да достави неки документ на енглеском језику, ја га нисам примио, јер ја не знам тај енглески језик и нећу га никада учити и то је моја приватна ствар. Дакле, у сваком случају најважније је да ми буде доступна на српском језику комплетна досадашња правна пракса овога Трибунала, без тога је немогућа моја одбрана. Ако је реч о простору управник затвора има могућности, пошто има једна велика празна ћелија у коју сав тај материјал може да се смести, има могућности да реши тај проблем, то за њега не би требало да буде никав проблем уколико ви интервенишете да он заиста тако уради, јер ја још нисам добио ни ону полицу за књиге за коју је ваш претходни судија Шомбург одлучио негде у јуну или јулу прошле године да ми се мора доставити.

Поводом правних саветника, морам вам опет скренути пажњу, нико то питање не решава иако сте ви на прошлој статусној конференцији наложили да се Секретаријату достави транскрипт и да се то питање реши. Моји правни саветници нису регистровани, затворска управа третира као да их немам и ја с њима немам никакве контакте, а у овим одлукама о рестрикцијама кажу: „Могу с правним саветницима“. Како могу када ми их нису регистровали? Још бих вам на још једну ствар скренуо пажњу, господине судијо, ви ми прошли пут нисте дозволили да поставим питање стенограму бај адвоката, односно браниоца у приправности, по одлуци Суда од 9. маја 2003. године, стенограму бај адвокат мора течно да говори српски језик. А господин Ван дер Стул, Спуд, не знам тачно како се зове, нема појма о српском језику. Секретаријат је прекршио судску одлуку и нико не поставља питање како је Секретаријат могао да прекрши ту судску одлуку. Дакле, реч је о чистој самовољи. Када су они у питању самовоља је допуштена, кад су моја права у питању, она се примењују незаконите рестрикције. То је што сам имао да кажем поводом овог мог захтева. Ја захтевам да ми се буквално све достави што је у форми докумената се појавило у овом Суду у форми поднесака, судских одлука, пресуда, жалби и тако даље.

Судија: Хвала вам, господине Шешељ. Као што сам то објаснио у одлуци након вашег поднеска став је следећи, постоје различити делови надлежности има материја која је у надлежности Секретаријата и судија се не може мешати у тај домен осим ако ваша процедурална права нису угрожена. Постоје, такође, други сектори који искључиво припадају претпретресном судији, или Претпретресном већу, а касније Судском већу и ту се секретар не може мешати. Став је следећи, ви сте тражили да одређене ствари које ви сматрате да су вама јако важне, а ми на тим стварима немамо никакву надлежност, то је искључиво у надлежности Секретаријата. Мислим да је у одлуци то јасно и наведено, да ћу ја да интервенишем само ако

постоје недоследности у пракси секретара, или ако дође до повреде ваших права. Ја сам примио к знању то што сте ви рекли, то јест да вам недостају још неке пресуде, пресуде из предмета Купрешкић, Крнојелац и Обреновић и ја ћу тражити да вам Секретаријат то уручи и наравно, ако вам на крају не дају те копије, онда молим вас да ме обавестите. Друга питања су искључиво у надлежности Секретаријата и секретара и ја не могу ту да интервенишем, све док о томе не будем детаљно обавештен и то путем поднеска у коме се наводи зашто Претпретресно веће треба да интервенише.

То је прва ствар, друга ствар и ви сте то поново споменули, је питање језика. Желим да вам кажем да сам ја такође врло осетљив и делим вашу бригу у вези овог питања, зато што ја такође придајем доста важности принципу да оптужени увек мора да буде у позицији да прати процедуру, не мислим само на процедуру у судници, већ такође и на материјалне доказе на језику који може да разуме. Има проблема до којих можда може доћи када говоримо о томе како неки чланови, укључујући и члан 68, који се односи на обелодањивање и како је то регулисано нашим правилима. Ја сам сасвим сигуран да сам вам објаснио током једне или више претходних статусних конференција да материјал по правилу 68 не тражи да Тужилаштво обелодани тај материјал на вашем језику. Такође, сам свестан тога да Тужилаштво јесте изјавило да без обзира на то, они ће се трудити колико год буду могли да вам у том смислу изађу у сусрет. Али ја сам био веома јасан, пошто се ради о нечему што се тиче једног права на које ви полажете право ја не могу даље о томе да се изјасним, све док се не упознам детаљно са тим питањем путем поднеска. Ја вам ово говорим поново зато што ви нисте адвокат и можда мислите да сте урадили једну ствар док у ствари можда то нисте урадили на начин на који бисте желели. Када сте ви поднели свој поднесак број 30 у коме сте тражили обелодањивање свих изјава сведока и сведочења где се спомиње ваше име било током сведочења или у некој изјави, ви у ствари, нисте поднели поднесак који би се могао односити на материјал по правилу 68 и ту је у ствари проблем. Ако желите да даље се бавите овим својим захтевом, да добијете сав материјал који се обелодањује на вашем језику, укључујући и материјал по правилу 68, ви морате онда о томе сада да се изјасните на адекватан начин. То јест, мораћете да поднесете поднесак у том смислу, а она ћу ја да тражим да Тужилаштво размотри тај ваш захтев и одлучићемо онда о том поднеску када за то дође време. Међутим, потребно је да поднесете поднесак у складу са правилима и да то урадите било писмено или усмено и то мора конкретно да спомиње материјал по правилу 68. До сада ви то нисте учинили, ви сте само рекли да ви то желите или да желите нешто друго, али у ствари нисте поднели конкретан поднесак у том смислу, а онда Веће не може ни да каже да је о томе обавештено на правилан начин. Изволите.

Др Војислав Шешељ: Господине судијо, ја нисам подносио захтев по правилу 68, мој захтев се тиче заправо судске праксе, а тачка 3 односи се на специфичан део досадашње судске праксе. То не мора бити ослобађајући материјал који предвиђа правило 68. То може бити и оптужујући материјал. То може бити материјал неутралан по питању мог правног положаја, али ја желим, а у склопу припрема процеса, да се и с тим материјалом упознам. Дакле, све ово се тиче правне праксе и колико ја разумем ваше правилнике за ово је, пре свега, надлежан Секретаријат Суда и он би то морао да ми достави. Што се тиче правила 68, Тужилаштво је мени већ поприличан број докумената доставило, ослобађајуће документације, чак толико много докумената који се тичу Овчаре, ослобађајућих докумената да ја искрено очекујем ускоро да они одустану од тог дела оптужнице, толико су убедљиви ти ослобађајући документи. Очекујем сада и ослобађајуће документе који се тичу Западне Славоније, Шамца, Зворника и тако даље. Ја то питање нисам поставио. Чим је Тужилаштво одустало од намере да ми ослобађајући материјал достави у виду компјутерских дискета, јер сам ја одбио први пут такво уручење, и сад су ми доставили тај материјал на папиру, уредно на папиру, ја се надам да ће и убудуће тако радити и ја то питање не проблематизујем. Надам се да ће ми доставити сва ослобађајућа документа. Ово је сад ствар судске праксе. Ја се морам упознати са комплетном

досадашњом судском праксом и морам бити у могућности да пратим и текуће судске процесе, јер се непрекидно та судска пракса обогаћује. Нема ниједног суда на свету чија би ми судска пракса могла послужити као алтернативна, па ако се не могу упознати са судском праксом овога Суда, да се упознам са судском праксом тог и тог суда, па ћу довољно своје знање обогатити да могу сам да се браним. Мени је потребна комплента судска пракса управо овога Суда. И зато ја од вас инсистирам да не дозволите Секретаријату Суда, који је ипак административни орган Суда, дакле није судска инстанца, да моја права крши онемогућавајући ме да се упознам са судском праксом. Ово је чисто статусно питање, ја га зато покрећем данас усмено на статусној конференцији, а могу вам се и писаним поднеском по истом питању обратити уколико ви то желите.

Судија: Да, ја бих радије да ви поднесете поднесак у складу са правилима како треба, у коме изнесете све своје разлоге, господине Шешељ. Ја сам управо сада добио, зато што нисам знао за ово, као што сам рекао, секретар не одговара мени за оно што они раде и што се строго тиче њихове сфере деловања, као што ни ја не треба да одговарам Секретаријату за оне ствари које су строго у мојој надлежности и компетенцији. Али обавештен сам и могу да прођем кроз овај списак, укратко са вама речено ми је да је пресуда у предмету Симић, такозвана „Шамачка група“ на располагању на БХС-у, исто се односи и на Миломира Спакића, Момира Николића и Драгана Николића, исто тако генерала Талића...

Др Војислав Шешељ: Генерала Галића, а не Талића. Талићу није суђено.

Судија: Да, да генерал Галић. Можда је то био погрешан превод, исто тако и предмет Бановић. Све ове пресуде су на располагању на вашем језику и само желим да будем сигуран да сте ви добили копије.

Др Војислав Шешељ: То сам добио.

Судија: Да, има три пресуде које још нису на располагању на вашем језику, а то је пресуда из предмета Купрешкић, Крноједац и Обреновић. На томе се управо ради и све док они не буду на располагању очигледно да их нећете добити. Значи, морате да сачекате да чим се заврши превод, чим буду на располагању на вашем језику ви ћете их добити. Што се тиче осталих тачака, као што сам рекао, секретар има право и у његовој је надлежности да одлучује о одређеним питањима након што му се упуте директно захтеви од стране оптуженог. Веће се не меша у та питања и не меша се у дискрецију секретара, осим ако се Већу не покаже у овом случају Предпретресном већу зашто би требало да интервенише, како видим секретар је одлучио да пристане на неке ваше захтеве, а неке друге захтеве је одбио. Ако ви сматрате да сте оштећени сада када имате Правилник о поступку и процедури на свом језику знате које су вам опције на располагању и имате пуно право да тражите правни лек у складу са тим правилима. Све док Веће или неко други не мора то баш да буде Претпретресно веће, може да буде и неко други, не буде обавештено о свим тим питањима нема никакве сврхе да о томе сада разговарамо на овој статусној конференцији, наравно, ја сматрам да сам вам дао прилику да изнесете ваше жалбе, зато што ми се чини да ви сматрате да то има везе и да је релевантно са оним што се суочавате у вашој намери да се сами и браните и ја ћу и даље наставити да вам пружам ту могућност. Међутим, ограничен сам одвојеном надлежношћу секретара и ја у то не могу да се мешам и могу да се умешам само ако се стварно покаже, путем поднеска да секретар користи своју дискрецију на начин који вас лишва права или шкоди вашем праву на фер суђење и припрему адекватне одбране. Тако да наш став остаје резервисан и у односу на обелодањивање на језику који разумете, нарочито по правилу 68бис, нема никаквог говора по правилу 66, правило 66 је врло конкретно, и ту се каже да се ради о језику који оптужени може да разуме. Зашто то немамо у правилу 68?

Тужилаштво: Часни Суде, у вези обелодањивања, у вези обелодањивања електронским путем, наравно, ми и овде имамо заступнике одбране који нису били навикли на тај метод обелодањивања. Међутим, увек им се може ставити на располагање асистент који би такође, онда могао да помогне и господину Шешељу у прегледу електронског материјала који је обелодањен на тај начин и у претрази докумената. То постоји као могућност. Према томе, можемо једноставно да тражимо правног помоћника који би могао да му помогне да то уради. То не би требало да буде препрека. Што се тиче обелодањивања на енглеском језику у односу на 66(б) не каже се ту да то мора бити на енглеском. Главна поента је ствари да Тужилаштво има утисак да господин Шешељ може и да чита и разуме енглески. Ми овде имамо један ЦД, а то је интервју који је господин Шешељ дао током предметних догађаја једној холандској ТВ станици, и он овде добија питања на енглеском језику у одговара на енглеском. Врло су разумни његови одговори на енглеском. Тако да смо ми стекли утисак да он разуме енглески бар много више него што то овде тврди и ми можемо да пустимо тај ЦД овде, ако часни Суд то жели.

Судија: Нема потребе да сада то пуштамо, не желим да урадим нешто што је преурањено. Ми овде сада разговарамо о питањима која се појављују, а о којима Веће и Претпретресно веће још увек није адекватно обавештено. Што се тиче обелодањивања на вама лежи одговорност обелодањивања, ја ћу интервенисати и бићу обавештен о таквим стварима тек онда ако ви обелоданите материјал за који оптужени тврди да није обелодањен у складу са правилима. Другим речима, ако буде речи о језику, ја ћу да интервенишем само када будем детаљно обавештен о целом питању. Другим речима, можда ћете ви све обелоданити на језику који он разуме, можда ће бити задовољан начином и оним што ви будете обелоданили. Међутим, ја не желим да урадим ништа преурањено и желим да се бавим стварима у њиховом правом редоследу. Али примам к знању то што сте ви рекли. То може да се постави као питање само ако ви нисте дужни да обелоданите одређени документ на српском језику, ако то обелоданите на енглеском језику, а онда оптужени каже да он то није разумео, то јесте да не разуме енглески језик и да жели да се то обелодани на његовом језику. Онда ће ту да се појаве два питања, прво да ли он има прво да се то обелодани на његовом језику у складу са конкретним правилом које се примењује а друго да ли ће он бити оштећен или се њему наноси некакава прејудиција ако се то обелодани на енглеском. Ви сада тврдите да он разуме тај језик. Мислим да нема потребе о томе више да разговарамо, ја ћу вам дати рок од два месеца да ви себе организујете и да делате у складу прво са поднеском број 30 господина Шешеља, исто тако у смислу овога о чему смо ми сада управо разговарали. Ради се о осетљивим сведоцима, сведоцима којима требају заштитне мере, документима за које ћете ви можда тражити да буду редиговани и тако даље. Желим, такође, једна ствар да буде јасна, а желим тиме да спречим било какве даље расправе о том питању. Колико сам схватио можда постоје документи које ви не желите у целости да обелоданите.

Тужилаштво: Да, тако је.

Судија: А став који је господин Шешељ заузео је да би он више волео, то јест да ће инситирати да се ти документи обелодане у целости зато што можда ту има неких елемената који ће њему бити релевантни. Ми сада разговарамо о поднеску, исправном поднеску број 30 у коме би он изнео или изнео је конкретан захтев, ако има докумената које морате да редигујете и ако сматрате да има докумената за које сматрате да не треба да буду обелодњани у целости онда ви морате да поднесете то претпретресном судији ин то то и да назначите шта би ви, уствари, хтели да редигујете, шта желите да не буде обелодањено оптуженом и онда ћу ја да одлучим да ли треба извршити те редакције које тражите, да ли се неће онда обелоданити онај део докумената који према вама није релевантан и тако даље. Ја желим да то буде потпуно јасно, другим речима, пре него што дође до обелодањивања, ја ћу одлучити да ли ће се то редиговати, да ли ће се то обелоданити или не потпуно.

Тужилаштво: Да, јасно нам је, часни Суде. Иначе, поступамо онако како смо предложили у нашем приједлогу.

Судија: У реду, али имате два мјесеца да то довршите. Два мјесеца кажем зато што је то назначио ваш колега, а и зато што је то на пола пута између ове статусне конференције и сљедеће. Да ли је то у реду?

Тужилаштво: Да, хвала, часни Суде.

Судија: Хвала на сурадњи. Само тренутак. Добро то је мање више све што сам ја споменуо, чим довршите овај посао, одна ћемо приступити доношењу одлуке. Што се тиче тачака које нису спорне, ми смо мање, више, спремни, па ћемо сад морати фокусирати само на она друга питања која сам раније споменуо. Међутим, хтио бих потврдити неколико ствари. Обавјештен сам да су вам достављене копије видео снимака са последње двије статусне конференције. Да ли је то тако, господине Шешељ?

Др Војислав Шешељ: Добио сам те копије са извесним закашњењем. Али ја инсистирам да ми се те копије одмах доставе после статусне конференције, а поготово се прибојавам, ако се толико буде каснило када почне процес да ће ми бити онемогућено да адекватно учествујем у процесу. А колико ја знам техничке могућности су Суда такве да ја буквално одмах након статусне конференције могу да добијем видео касету те конференције, још док се налазим овде у згради Суда. То се показало у случају кад је долазио специјални тужилац и истражни судија Специјалног суда из Београда, кад су ме саслушавали поводом убиства Зорана Ђинђића ја сам видео касете добио одмах након саслушања. Узгред, да вам напоменем, господине судијо, специјални тужилац је одустао до мог кривичног гоњења поводом тог предмета.

Судија: У реду, хвала. Ја сам само хтео потврдити да сте примили те копије. Чак и када их ми тражимо морамо чекати и не добијемо их одмах у то можете бити сигурни, господине Шешељ. Такођер, сам обавјештен и желим да интервенирате само када нисам у праву, да ми само на то скренете пажњу, дакле, обавјештен сам да је Правилник о поступку и доказима вама предат 19. марта и као што сам назначио измене и допуне ћете добити у БХС верзији што раније буде могуће. Ја ћу се побринути да вам се то достави до краја тједна као што сам обећао. Дакле, прошли тједан, почетком прошлог тједна сам обавјештен да одлука из предмета Брађанин, коју сам ја донио у односу на правило 68 вама још увјек није достављена, али затим сам касније обавјештен да вам јесте достављена негдје током прошлог тједна и мислим да сте то и ви потврдили, јер сте ту одлуку и споменули мало час. Да ли постоје још неке одлуке за које ви знате, а које ја требам донијети, односно, побринути се да вам буду достављене уз помоћ Секретаријата, реците нам, јер наравно, ја немам те одлуке код себе, ја то не чувам.

Др Војислав Шешељ: Ја не могу сад да тражим неку конкретну одлуку, али ја у принципу тражим све одлуке да бих имао при руци кад ми која затреба и да бих могао, док имам ових неколико година пред собом, да темељито проучим судску праксу овога Трибунала, јер колико ја чујем из извора Секретаријата, мој судски процес се планира тек за 2007. годину, па ја имам довољно времена да све проучим, али да бих све проучио морам све да добијем. А да вам кажем, нешто конкретно да тражим сад нисам у стању.

Судија: Мени није позната та година, односно да је споменут тај датум, та година за ваше суђење, ствари увелике овисе о томе како ћемо напредовати на статусним конференцијама, што сам објаснио на почетку, а статусне конференције требају бити ограничене на сврхе које предвиђа правило 65бис. И не треба излазити ван тих оквира. Међутим, чим се ствари почињу комплицирати бојим се да вам то неће донијети никаква добра, јер то може само задржавати почетак суђења. Што се мене тиче, ја вам могу обећати да ја немам апсолутно никаквог интереса у одгањању тог поступка и учинићу све што је у мојој

моћи да се он убрза и као што сам рекао нећу вам дозволити да излазите ван оквира, односно ван параметара статусних конференција. И донјећу рокове уколико буде потребно, како би се читав поступак убрзао. Добро, то је једна ствар које требате бити свјесни. Осим тога, тренутачно је у току шест суђења и како би почело неко друго суђење прво се текуће, једно од текућих суђења мора завршити. Политика овог Трибунала је, такођер, да се даје приоритет оним предметима који су овдје пристигли прије других. Поготово у оним случајевима гдје су оптужени још увјек у притвору као што је то случај са вама. Но, као што сам нагласио на почетку данашње сједнице додатни разлог одржавању ових статусних конференција је и потреба да се види како стоје ствари с предметом који се води против оптуженог. Ја сам, мање-више обрадио све што сам хтио, ја узимам на знање вашу забирнутост, поготово ако је вама речено да вам суђење неће почети прије 2007. ако је то био случај, онда доиста имате оправданог разлога за забринутост. Али, понављам, апелирам на вас да сурађујете што је могуће више са Претпретресним вијећем и са остатком Трибунала, јер само у једној таквој атмосфери можемо ићи напријед. И поступати ефикасно. Прије но што вас замолим да изнесете евентуалне примедбе о вашем здрављу и другим стварима хтио бих чути имате ли још какве коментаре у вези са неким другим питањима која се тичу само конкретног предмета, односно припрема за суђење у овом предмету, дакле, сада само то. Почећу са вама, да ли ви имате још нешто за изњети?

Тужилаштво: Да, имамо једну ствар, а тиче се недавно донешене одлуке Претресног вијећа у вези са приговором на надлежности, приговором на оптужницу. Ми намеравамо измјенити и допунити параграф 11 оптужнице. Ми смо већ подњели обавјест да ће се то тичати аспекта Војводина, дакле, параграфа 12 оптужнице. Ми тражимо од вас дозволу да причекамо да се измјени допуни параграф 11, јер по томе питање није још ријешено, јер иначе би морали два пута мјењати оптужницу.

Судија: Да ли сте ви уложили жалбу, односно, приједлог по том питању.

Тужилаштво: Да, предлог је поднесен у петак, ви сте о томе добили обавјест, односно, тражили смо дозволу за улагање жалбе.

Судија: Да будем јасан, као прво ја нисам био упознат са тиме да сте ви поднјели тај приједлог прије но што сам ушао у судницу речено ми је да је један предлог поднесен, ја доиста нисам знао да сте ви то у прошли четвртак, односно прошли петак учинили. Ја не кривим никога за то, немојте ме погрешно разумијети. Наиме, ми нисмо увек исти дан обавјештени о чињеници да је поднесен некакав предлог, некад је то исти дан, некад сутрадан, некад два дана касније. Међутим, било како било ви сте можда стекли дојам да је ово нешто у чему господин Шешељ нема право гласа, да се тако изразим. То међутим, није точно, зато јер господин Шешељ свакако има интерес по том питању. Наравно, да њему није у интересу да ви можете остварити своје право на жалбу ако га конкретно немате. Ја, према томе, уопће не знам да ли је он добио тај приједлог. Можда бисте могли прво на то питање одговорити. Ви сте тај приједлог подњели у четвртак односно када?

Тужилаштво: У четвртак, али будући да је требало превести документ, он је онда заведен формално у петак.

Судија: Дакле, преведен је на БХС.

Тужилаштво: Да.

Судија: Господине Шешељ, да ли сте добили документ? Да ли сте добили икакав документ из Тужилаштва крајем прошлог тједна или не знам, можда данас ујутро.

Др Војислав Шешељ: Ја сам од Тужилаштва добио само документ којим се најављује жалба на одлуку Претресног већа два поводом мог приговора. И ја нећу оспоравати то право

на жалбу Тужилаштва да не бисмо губили време, јер сам убеђен да је ваша одлука била исправна и да Тужилаштво не може никако доказати постојање оружаног сукоба у Војводини, нити постојање зараћених страна. Зато ја желим да та одлука што пре прође и Жалбено веће, а ја ћу реплику вероватно изјавити на саму жалбу Тужилаштва. Овај други документ ја нисам добио. Ја нисам добио најаву Тужилаштва, односно његов захтев за допуну оптужнице и мало ме изненађује да Тужилаштво у исто време најављује жалбу и тражи дозволу да се измени оптужница, ваљда неки редослед треба да се поштује, да прво сачека одлуку Жалбеног већа по тој жалби, па да онда види да ли ће мењати или неће мењати оптужницу. Али ако Тужилаштво подношењем најаве измена оптужнице одустаје од жалбе Претресном већу онда немам ништа против, али ја тај документ још нисам добио.

Судија: Ја разумијем да ви нисте адвокат, то је очито из онога што ви кажете и ви не разумете у потпуности што тужилац покушава урадити. Они желе себе заштитити, будући да не знају хоће ли њихова жалба коју ће они касније поднети бити одбачена од стране три судије који према Правилнику су надлежни да одлуче хоће ли се уопће разматрати таква жалба, односно, да ли је она уопће у складу са правилима. Разлог томе је да уколико они себе на неки начин не осигурају, они се могу наћи у ситуацији да три судије које ће именовати председник кажу: „Ово није у складу са Правилником“. Ви немате уопће права уложити жалбу на начин на који је улажете, односно, та жалба није допуштена. Уколико се они нађу у таквој ситуацији они ће, онда они неће моћи да уложе жалбу по некој другој основи, односно позивајући се на неке друге одредбе Правилника, јер ће истећи рок. А они у међувремену нису тражили дозволу за подношење жалбе.

Ми ћемо ускоро завршити, не знам колико треба времена за прекид, колико техничари траже. Добро, у реду, причекаћемо док техника промијени траку. Можемо ли након тога наставити и завршити имамо само још једну тачку на дневном реду која неће дуго трајати, али хтио бих од преводиоца чути да је то у реду.

У реду, дакле, направићемо само кратку паузу од пет минита, остаћемо сви у судници и када добијемо сигнал да је замјењена трака онда ћемо наставити. Хвала.

После паузе.

(Недостаје део на почетку ове друге касете)

Судија: ...односно изнервирао је ваш поднесак. Ја нисам овдје да вама дајем неке савјете, али оно што вам могу рећи...

(Исечен је још један део)

...председник не донесу одлуку, уколико они одлуче негативно, то је тако. Ви морате одлучити што ћете урадити. Ви морате изабрати свој пут, али немојте очекивати од мене да вам у овоме помажем, ја једноставно не могу овако приступити. Дакле, ево добили сте сада моју одлуку и то усменим путем предрасправни судија је, дакле, узео на знање ваш захтев и овим одлучује да ће рјешавати само о питањима која се тичу тражења дозволе за улагање жалбе. Уколико такав исправан приједлог буде поднесен, односно захтев, али Претпретресно вијеће нема овласти да продужује рок, односно, шири оквире које предвиђа Правилник за подношење захтева да се изда дозвола за улагање жалбе. Дакле, на основу овога што сте сада чули мислим да ћете знати како поступити.

Тужилаштво: Да, часни Суде. Ми заправо нисмо ни очекивали другачију одлуку.

Судија: Драго ми је што то чујем. Доиста ми је драго. Е сад, господине Шешељ, правило које се примењује које сам прочитао на почетку заправо ме обавезује и на то да вам дам

прилику да покренете било која друга питања која се тичу вашег предмета укључујући и ваше физичко и психичко здравље. Молићу вас да будете кратки у вези тога и да не покушате из тога створити политичко питање, јер ћу вас зауставити. Ја само желим знати које су ваше притужбе, изволите изнесите их, али молим вас не покушавајте овде држати политичке говоре, јер ћу вас зауставити.

Др Војислав Шешељ: Господине судијо, мене изненађује ваше упозорење јер ја никада овде нисам држао политичке говоре, ја само заступам своја права и своје интересе у овом процесу. И имам да покренем три чисто статусна питања. Прво статусно питање, главни тужилац Карла Дел Понте је 31. јануара хрватској телевизији је дала интервју у коме је моје име помињала у врло негативном контексту. Моје име помиње портпарол Суда, портпарол Тужилаштва у више наврата. На емисији ТВ Сенс, коју уређује Хашки трибунал, то је емисија Хашког трибунала „Хашка хроника“ након последње статусне конференције на крајње лош начин је дезинтерпретиран садржај те статусне конференције ради коришћења у политичке сврхе. Ја не покушавам вршити политизацију овога Суда, али то други раде. Ја зато инсистирам, уколико, портпарол Тужилаштва има право да се обраћа јавности, уколико портпарол Суда има право да се обраћа јавности, да се то право и мени омогући. Једном месечно конференцију за штампу о стању у предмету.

Даље, 12. 6, дакле, сад у суботу у емисији ТВ Сенс, „Хашка хроника“ изнесене су страшне увреде на рачун српског народа, српске националне традиције, српске..

Судија: Господине Шешељ, ја ћу вас зауставити. Зауставићу вас. Једно питање да ли имате било каквих притужби или коментара у односу на ваше здравље. Да или не. Ако имате молим да их наведете, и ако је потребно да пређемо на приватну седницу, ако је у питању нешто што је личне природе, онда ћемо то и учинити.

Др Војислав Шешељ: Ја имам право да изнесем три статусна проблема, три статусна питања да покренем, господине судијо. Ја на томе инсистирам. Ја ничим још нисам политизовао ову статусну конференцију. Да ли ми дозвољавате да довршим ово што имам?

Судија: Не, нећу вам дозволити, господине Шешељ, ја сам председавајући судија, ви ћете радити оно што ја кажем. Ја вас питам да ли имате икаквих примедби да изнесете пред Судом о вашем здравственом стању?

Др Војислав Шешељ: Прво имам примедбу што се тиче превода докумената. Да ли ми то дозвољавате да изнесем?

Судија: Да, ако се ради о преводу докумената онда вам у сваком случају дозвољавам да изнесете шта имате.

Др Војислав Шешељ: Једном месечно, ја сам добио од секретара Суда незакониту одлуку да ми се забрањује комуникација са породицом, с пријатељима, а забрањује и са правним саветницима. Два пута се десило, 9. фебруара и у марту месецу да у верзији на српском језику секретар каже да сам оптужен за геноцид. Проверите те документе, у верзији на енглеском језику нема геноцида. То је за мене веома тежак проблем и не мислим да сада вршим политизацију.

Затим, гледао сам транскрипте првих статусних конференција које су ми достављене на енглеском језику, промењен је садржај мог излагања, чак је убачен термин „часни Суде“ што ја никада нисам употребио, јер у мојој земљи уобичајено је и пристojно да се судија ослови са „господине судијо“, тако је и код Хрвата и код муслимана и ја не могу да дозволим да преводиоци на неки крајње неподношљив начин дезинтерпретирају моје речи. Знате, то „часни Суде“ то је сувише снисходљиво, чак полтронски и немојте ми то приписивати. Потпуно је

пристојно на српском језику, ја вас уверавам, кад се каже „господине судијо“. И само се на тај начин у мојој земљи, адвокати, тужиоци и оптужени обраћају Суду.

И још једно статусно питање, пошто ми ни прошли пут нисте дозволили да проблематизујем питање ове потпуне изолације којој сам подвргнут. Господине судијо, притвор је мера која се изриче да оптужени не би побегао, да не би уништио доказе који се тичу приписаног кривичног дела и да не би могао на недозвољен начин да утиче на евентуалне сведоке. То су једина три разлога због којих се изриче притвор. Не може се притвор злоупотребити да се оптуженом онемогући да остварује сва друга своја права. Пазите, ја имам свој приватни живот и свој професионални живот, зашто се онемогућава мој приватни и мој професионални живот кад то није сврха притвора? Зашто би ја био једино ограничен да из притвора делујем на онај начин на који сам деловао у професионалном животу? И овде у овој збирци докумената Секретаријата врши се невиђена политизација. Овде се каже, забрањују ми се сви контакти зато што моја странка излази на изборе, зато што је из моје странке кандидат за председника Републике, Томислав Николић и то су једини разлози. И мени се чак комуникација онемогућава до одређеног датума.

Судија: Господине Шешељ, станите. Постоји налог који је на снази, то сам вам већ рекао, од стране секретара, то је у ствари некад налог који издаје и заменик секретара, којим се ограничавају ваше комуникације са спољним светом. Нисте у праву када кажете да вам је забрањено да контактирате са породицом, можете да контактирате породицу, али налог каже да ће се тај ваш контакт са породицом надзирати под условима које одређује главни у притворној јединици. Ја сам сада потпуно јасан, ја немам надлежност овде и сада да се бавим меритумом ових одлука које доноси секретар или које доносе његови заменици онако како их спроводи управник притворске јединице. Ако ви нисте задовољни овим налозима и начином на који се они обнављају, месечно, ви имате правни лек. Међутим, ваш правни лек се не састоји у томе да дођете овде и да се жалите о томе, ваш правни лек се састоји у томе да ви можете да поднесете жалбу у складу са правилима коме год треба, то јест ко је надлежан да се бави овим питањима. Тако да дајте да овде завршимо ту расправу. Ја нисам овластио ове рестрикције и ја не могу да интервенишем ту зато што то не спада у моју надлежност. Можда је то у надлежности председника овог Суда и можда од њега да тражите правни лек, али док то не учините ситуација је таква каква јесте. Ви нисте више у истој ситуацији, као што сте били пре него што сте се добровољно предали овом Суду. Сада сте у притвору. То је положај и молим вас да сада са овим завршимо. Да ли има неких других притужби које желите да изнесете у вези са вашим здрављем и такође нема никакве везе самном. Пошто нема никаквих других притужби, ја проглашавам да се ова статусна конференција управо завршава, а следећу седницу ћемо одржати у року од 120 дана како је предвиђено правилима. Хвала вам.

Судски чиновник: Молим устаните.